

Switchback

{ 75 jaar bevrijding
West-Zeeuws-Vlaanderen }

1944-2019/2020

Inhoudsopgave

75 jaar later	4
Herdenkingsactiviteiten	5
De moeizame bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen	6
Hoofdplaat	7
Biervliet	9
Eede	10
IJzendijke	11
Waterlandkerkje	12
Aardenburg	13
Breskens	14
St Kruis	15
Schoondijke	16
Oostburg	17
Nieuwvliet	18
Groede	19
Zuidzande	20
Cadzand	21
Retranchement	22
Sluis	23
Kaart <i>Operatie Switchback</i>	24
Activiteitenoverzicht	26
Colofon	39

75 jaar later 1944-2019

Herdenkingsjaar 2019-2020

Dit jaar en volgend jaar wordt op verscheidene momenten herdacht dat ons land 75 jaar geleden werd bevrijd. Het Nationaal Comité 4 en 5 mei grijpt dit jubileumjaar aan om stil te staan bij een reeks beslissende momenten uit 1944-1945.

- a |** najaar 2019 bevrijding van Zuid-Nederland
- b |** januari 2020 bevrijding van Auschwitz/de vervolging van minderheden
- c |** mei 2020 bevrijding van Nederland
- d |** augustus 2020 bevrijding van Indië/einde Tweede Wereldoorlog
- e |** oktober 202 oprichting Verenigde Naties/begin internationale samenwerking

75 jaar Slag om de Schelde

De eerste herdenking richt zich in het bijzonder op de Slag om de Schelde in september-oktober 1944. Deze belangrijke slag heeft tot op heden niet de nationale en internationale aandacht gekregen die hij verdient.

Zijn militair-strategische belang was echter bijzonder groot. De Slag om de Schelde was een van de laatste operaties vóór het vastlopen van de geallieerde opmars in het West-Europa in het late najaar van 1944. Begrijpelijk dus dat deze in de reeks herdenkingen vooraan staat.

75 jaar Operatie Switchback De bevrijding West-Zeeuws-Vlaanderen

Binnen de Slag om de Schelde was de bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen een van de zwaarste onderdelen, zo niet dé zwaarste. De reden was de strategisch ligging aan de Scheldemonding. Wie West-Zeeuws-Vlaanderen in bezit had, beheerste de monding van de Schelde en de toegang naar één van de voornaamste diepzeehavens aan de West-Europese kust, Antwerpen. De campagne om dit gebied te bevrijden werd door het geallieerde opperbevel toebedeeld aan de Canadezen en kreeg de naam *Operatie Switchback*.

Herdenkingsactiviteiten

In heel West-Zeeuws-Vlaanderen vinden naar aanleiding van 75 jaar Slag om de Schelde en bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen herdenkingsactiviteiten plaats, georganiseerd door lokale organisaties en ondersteund door overheden, fondsen, bedrijven en particulieren. Gezamenlijk hebben zij de naam gekregen van de toenmalige operatie.

Dit programmaboekje geeft een overzicht van de activiteiten en beschrijft tevens de historische gebeurtenissen tijdens de bevrijding, per plaats en in chronologische volgorde.

De moeizame bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen

Veroveren en ontdoen van vijandelijke bezetting van de gehele zuidelijke Westerscheldeover: dat was de opdracht aan het Canadese leger begin oktober 1944.

Opdracht

De opmars van het geallieerde leger was, na de landing op 6 juni in Normandië, vrij voorspoedig verlopen. Door een verkeerde keuze bij de legerleiding liep het anders dan gepland. Operatie *Market Garden* (de Slag om Arnhem) kreeg de hoogste prioriteit en onttrok gevechtseenheden aan het front bij Zeeland. Pas na dit mislukte offensief kreeg de bevrijding van Zeeland de strategische aandacht die het verdiende. Zo spoedig mogelijk moest een grote buitenhaven worden veroverd om de geallieerde bevoorradingsmogelijkheden te maken en zelfs op te voeren. Antwerpen was al op 4 september bevrijd, zonder weerstand van betekenis. De haven kon pas gebruikt worden als de Westerscheldeoveren gezuiverd waren van Duitse troepen. Daar was de komende strijd dan ook op gericht.

Inschattingsfout

Gedacht werd dat de zuivering van Noordwest-België en het gebied rond de Westerschelde binnen vier dagen zou zijn voltooid, maar dat pakte anders uit: vier dagen werden 40 dagen. Ook wat betreft de tegenstand werd door het geallieerde opperbevel een inschattingsfout gemaakt: 5.000 Duitse soldaten bleken er in werkelijkheid 17.000 te zijn.

Zware tegenstand

Na zeer hevige gevechten door zware Duitse tegenstand, door slechte weersomstandigheden en na hevige gevechten was de regio pas op 1 november 1944 volledig bevrijd. De prijs was hoog. Zeeuws-Vlaanderen bleef achter met veel leed en verdriet, vandaar geen uitbundige feesten, maar een ingetogen 'Dank je wel.'

Opmarsroute

In dit boekje volgen we de opmarsroute van de geallieerden in West-Zeeuws-Vlaanderen na hun aanval op 6 oktober vanuit het zuiden bij Eede en hun landing op 8 en 9 oktober in het oosten bij Hoofdplaat. Van iedere kern in West-Zeeuws-Vlaanderen worden de laatste momenten van de bevrijding beschreven.

Hoofdplaat | 10 oktober 1944

Na de doorbraak uit Normandië (augustus) en hun snelle opmars door Noord-Frankrijk en België (september) naderden de geallieerde troepen de Belgisch-Nederlandse grens. Langs de Frans-Belgische kust vluchtte het 15e Duitse leger voor hen uit. Bij Breskens en Hoofdplaat wisten zij zich in veiligheid te stellen.

Een RAF-bombardement op 11 september op hun voornaamste vluchthaven kwam te laat en trof de verkeerden: bijna 200 Bressiaanders werden gedood, meer dan 150 gewond en velen getraumatiseerd voor het leven.

Twee dagen later kreeg ook Hoofdplaat te maken met bombardementen, waarbij een gedeelte van het dorp werd vernield. Bij deze luchtaanval vonden 30 Duitse soldaten en zes burgers de dood en vielen er talrijke gewonden.

Er volgde meer tegenslag: op 13 september mislukte een Canadese poging door de Canadezen om het Schipdonk- en Leopoldskanaal over te steken en West-Zeeuws-Vlaanderen vanuit het zuiden in te nemen. Het front lag vervolgens drie weken stil.

Begin oktober werd de bevrijding van de streek ingezet vanuit twee richtingen: vanuit het zuiden over het Leopoldkanaal en vanuit het oosten over de Braakman. In de nacht van 8 en 9 oktober werd de landing ingezet op de stranden *Green* en *Amber*, gelegen in de Paulinapolder en de Thomaespolder tussen Hoofdplaat en Terneuzen. Eenmaal op de vaste wal startte de opmars naar Hoofdplaat. De Canadezen werden vanuit Vlissingen, Cadzand en IJzendijke beschoten door Duitse batterijen. In het centrum van Hoofdplaat bliezen de Duitsers een munitiewagen en een kanon op, hetgeen zorgde voor een enorme vernieling.

Uiteindelijk werd Hoofdplaat op 10 oktober 1944 bevrijd.

Biervliet | 11 oktober 1944

Onder barre weersomstandigheden werd Biervliet bevrijd. De Canadezen hadden te maken met krachtige tegenstand door de Duitsers. In de stromende regen naderden de geallieerde soldaten Biervliet. Een aanval door de polders was onmogelijk, omdat het gebied gedeeltelijk onder water was gezet. De grond was drassig en de sloten overvol. Biervliet kon enkel benaderd worden via twee parallel lopende dijken. Terwijl de Duitsers steeds weer nieuwe posities innamen en zich opmaakten voor een tegenaanval richtten de Canadezen zware artillerie op de beide dijken.

Hevige gevechten vonden er ook plaats buiten Biervliet. Het plaatsje Driewegen werd vrijwel met de grond gelijk gemaakt.

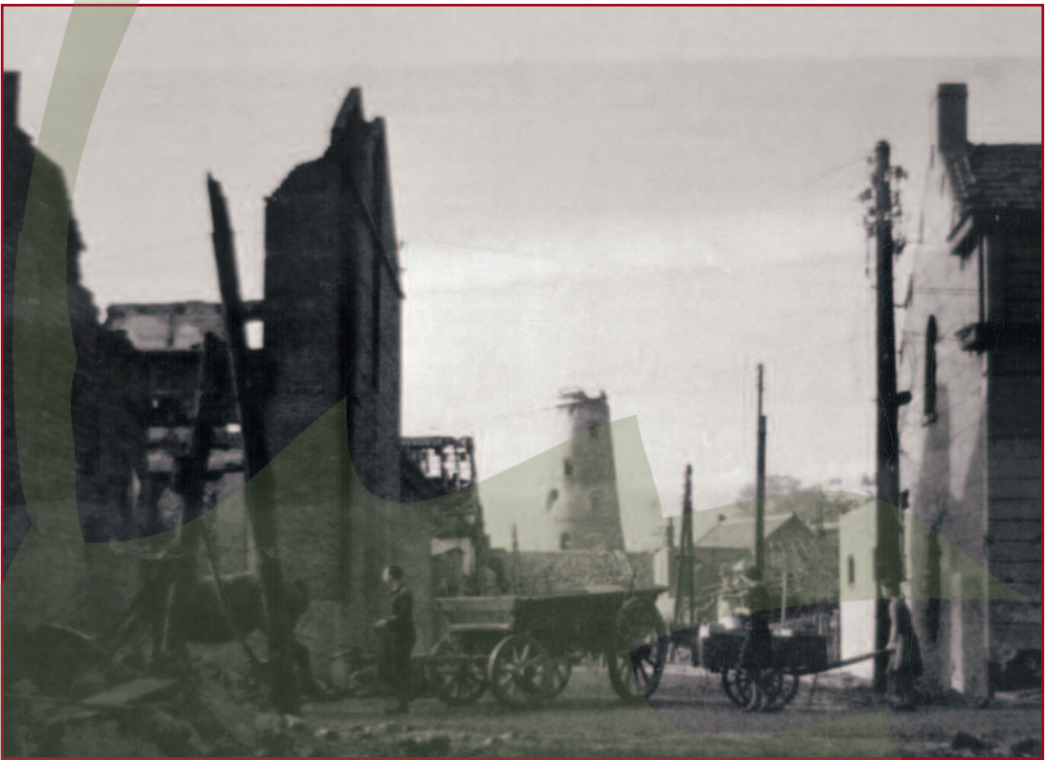

Eede | 16 oktober 1944

Ook de tegenstand aan het zuidelijke front was hevig. De Canadezen begonnen daar aan hun aanval op 6 oktober, maar felle gevechten en zware verliezen bij het Leopoldkanaal dwongen hen voorlopig pas op de plaats te maken. Uiteindelijk slaagden zij erin het kanaal over te steken en op 15 oktober de Biezen te veroveren. De omgeving van Eede was door de Duitsers onder water gezet, waardoor de voortgang danig werd bemoeilijkt.

Voorafgaand aan de beslissende aanval op het dorpje werd het gebied zwaar beschoten en gebombardeerd. Zowel de Duitse bezetting als de plaatselijke bevolking kregen het zwaar te verduren. Vanuit de Isabellapolder trokken de bevrijders op in westelijke richting en konden toen zonder veel extra inspanning het verlaten Eede binnenvallen. Het dorp, reeds zwaar getroffen in september, werd grotendeels vernield aangetroffen.

Eede werd bevrijd op 16 oktober 1944.

IJzendijke | 18 oktober 1944

In de polders rond IJzendijke werd, toen de geallieerden het dorp naderden, flink gevochten. Daarbij werd het dorp zwaar beschadigd door zowel Duits als Canadees geschut. Voor het massaal in de omgeving opgestelde Duitse veldgeschut was IJzendijke een voortdurend doelwit. De aanval van de Canadezen startte vanuit het zuiden op 17 oktober, maar door felle tegenstand werd IJzendijke pas een dag later ingenomen.

Na de bevrijding kreeg het Canadese legeronderdeel wat rust en werd er gezorgd voor een warm bad, schone, droge kleding en ontspanningsmogelijkheden in de vorm van cabaret en film.

Drie dagen later vond even buiten IJzendijke een ramp plaats. Vlakbij de boerderij van de familie Dobbelaere ontplofte een tankwagen met experimentele nitroglycerine. 47 Canadezen en Britten verloren het leven, 47 anderen raakten gewond. De eenheid speciale troepen kon hierdoor niet verder worden ingezet. Hun geallieerde collega-infanteristen trokken verder in de richting van Waterlandkerkje.

Waterlandkerkje | 19 oktober 1944

Waterlandkerkje is zonder al te veel schade op te lopen de bevrijding doorgelopen. Maar ook zij moest granaatvuur en inslagen incasseren.

Nadat Canadese troepen aan de kust ten oosten van Hoofdplaat waren geland en zich in westelijke richting verplaatsten, werd duidelijk dat ook 'kerkje' weldra 'bezoek' kon verwachten.

Nadat op 18 oktober IJzendijke was bevrijd, kwam het dorpje onder vuur te liggen. Een granaatvoltreffer op een boerderij op 19 oktober kostte twee doden en enige gewonden.

Tien minuten na dit incident waren de Canadezen in Waterlandkerkje en werd het dorp bevrijd.

Aardenburg | 19 oktober 1944

Nadat de stijd aan het Leopoldkanaal en de bevrijding van de Biezen en Eede was voltooid, konden de Canadezen hun opmars naar het noorden, richting Aardenburg, beginnen.

Eenzijds was een deel van de bevolking van het stadje geëvacueerd, anderzijds had het vluchtelingen uit Eede en Sint-Kruis opgevangen. Gedurende de laatste weken van september en de eerste week van oktober had Aardenburg ernstig te lijden van geallieerde beschietingen.

Toen de Canadezen met plaatselijke steun het stadje binnentrokken troffen ze geen Duitsers aan - die waren in de nacht van 16 op 17 oktober schielijks vertrokken -, maar wel een ernstig vernielde stad. Een van de getroffen gebouwen was de eeuwenoude Sint-Baafskerk.

Aardenburg werd bevrijd op 19 oktober 1944.

Breskens | 21 oktober 1940

Breskens was als gevolg van het 11-september-bombardement veranderd in een verwoest dorp. Het werd bevrijd op 21 oktober. Dat was mogelijk geworden door een doorbraak door de Duitse verdediging op 18 oktober bij Sasput.

Breskens was voor beide partijen enorm belangrijk als haven voor de bevoorrading en omdat men er de Scheldemonding kon controleren. Na de bevrijding van het dorp hielden de Duitsers stand in Fort Frederik. Zij verdedigden deze als 'bunkerstelling' met mitrailleur- en mortiervuur. Op 25 oktober gaven zij zich ook hier over en was Breskens volledig bevrijd.

Sint-Kruis | 19 oktober 1944

Tot de zomer was de oorlog in Sint-Kruis zonder extreme lasten verlopen. Paarden werden gevorderd, de omgeving onder water gezet en in de velden waren obstakels geplaatst. De verstandhouding met de ingekwartierde Duitsers verliep verder redelijk gemoedelijk - zowel in het dorp als op de boerderijen in de omgeving.

Op last van de Duitsers moest het dorp geëvacueerd worden. Tijdens een geallieerde luchtaanval op een colonne vielen een dode en gewonden. Ook op de boerderij van Rosseel viel een dode en in oktober kwam een verdwaalde V-1 (vliegende bom) terecht in de Dierkensteepolder.

Toen kwamen de Canadezen. Tanks maakten de wegen vrij van boomstammen. De bevrijding van Sint Kruis was een feit.

Schoondijke | 23 oktober 1944

Ook Schoondijke werd niet gespaard. Het dorp lag erg strategisch door de kruising van wegen in het centrum, strategisch voor de doorvoer van goederen, materieel en troepen. Door de ligging werd het ook een doelwit van luchtaanvallen.

Artillerievuur vanuit de richting van IJzendijke veroorzaakte veel schade. Vliegtuigen bestookten gronddoelen en zorgden er voor dat een groot gedeelte van het dorp werd vernield. Zo werd het gemeentehuis zwaar beschadigd en de r.k. kerk verwoest.

Schoondijke werd uiteindelijk bevrijd op 23 oktober 1944.

Oostburg | 26 oktober 1944

Het Canadese legeronderdeel dat de bevrijding van Oostburg tot taak had, kreeg eerst wat rust. Dit was nodig omdat er op dat moment veel zieken waren en de weersomstandigheden erg slecht. De Canadezen troffen in Oostburg een vastberaden vijand aan.

Oostburg was reeds eerder hevig gebombardeerd en onder vuur genomen, waardoor de binnenstad ernstig werd beschadigd. De watertoren van Oostburg was op 1 oktober 1944 door de Duitsers opgeblazen en volledig vernield.

Tijdens de strijd namen de Duitsers vijftien Canadese soldaten gevangen, die kort daarop weer konden ontsnappen. De aanval werd vanuit het zuiden ingezet. Na verloop van tijd nam, door aanhoudende beschietingen en gevechten, het Duitse verzet in kracht af. Velen gaven zich over, ondanks een uitdrukkelijk verbod daartoe door hun divisiecommandant. Er stond zelfs de doodstraf op. Uiteindelijk werd Oostburg bevrijd op 26 oktober 1944. 21 Canadezen kwamen om het leven.

Nieuwvliet | 27 oktober 1944

Door het snelle oprukken van Canadese troepen in de vierde week van oktober werd het verweer van de Duitsers gebroken en moest hun commandant, luitenant-generaal Eberding, zijn hoofdkwartier verplaatsen van Cadzand naar Knokke.

Bij de opmars vanuit Groede liep een Canadese eenheid in een Duitse hinderlaag: vier Canadese militairen kwamen om het leven, vijf werden gewond en 41 werden vermist - ze zijn tot op heden niet teruggevonden.

Bunkers rond Nieuwvliet waren gecamoufleerd als huizen. Zij werden door geallieerde vliegtuigen bestookt. Hetzelfde gold voor stellingen in de omgeving en geschut aan de kust.

Nieuwvliet werd op 27 oktober ingenomen, een dag later gevolgd door de commandobunker bij de Vijf Wegen.

Groede | 27 oktober 1944

Het dorp Groede is tijdens de oorlog grotendeels gespaard gebleven. Reden daarvan is dat het dorp was aangeduid als Rode Kruisdorp. Op de toren van de n.h. Kerk op de Markt was door de plaatselijke schilder Brakman een groot wit veld geschilderd met daarin een rood kruis.

In de openbare school was een noodhospitaal ingericht waar gewonden uit het ziekenhuis in Oostburg werden opgenomen en verpleegd. Ook de Lutherse kerk was ingericht als hospitaal. Daar werden gewonde burgers en zieke soldaten verpleegd. Het dorp was volgepakt met burgers, evacués, vluchtelingen en gewonden.

Zowel de Duitsers als de geallieerden hadden een niet-aanvalsovereenkomst afgesproken en die werd goed gerespecteerd. Dat wil echter niet zeggen dat er in Groede geen slachtoffers zijn gevallen: doden vielen onder andere bij de molen en in de Achterweg.

Voordat de Canadezen Groede binnenvielen, arriveerden ze bij een klein dorpje ten noorden van Groede. Pas op het moment dat ze dat ze daar arriveerden, kwamen ze erachter dat de huisjes, winkeltjes en schuren in het echt gecamoufleerde bunkers waren. De in dat bunkerdorp achtergebleven 250 Duitsers gaven zich zonder verzet over en werden krijgsgevangen gemaakt.

In de ochtend van vrijdag 27 oktober werd Groede uiteindelijk bevrijd.

Zuidzande | 29 oktober 1944

Zuidzande is relatief snel bevrijd kunnen worden. De vernielingen waren er minder groot dan bijvoorbeeld in Breskens, Schoondijke en Eede. In de nacht van 27 op 28 oktober trokken de Duitsers zich terug uit het dorp. Dat was niet bekend bij de Canadezen en dus bleef men Zuidzande beschieten.

De bevrijding van het dorp verliep tenslotte vrij soepel en op 29 oktober konden de Canadezen melden dat het dorp veilig was en bevrijd.

Cadzand | 30 oktober 1944

In Cadzand waren veel Duitsers gelegerd om hun stellingen aan de kust te verdedigen. Een geducht wapen was batterij "Max de Blaffer," die ook landinwaarts kon worden gericht.

Eind oktober was het moreel van de Duitse soldaten ernstig gedaald, omdat zij het vertrouwen in een succesvolle verdediging verloren hadden. Ook werden zij in de bunkers en stellingen voortdurend bestookt door geallieerde vliegtuigen. Volgens hun commandant kon van opgeven echter geen sprake zijn, omdat de Scheldemonding tegen elke prijs moest worden verdedigd.

Toen de Canadezen hun strijd om de beheersing van de kust inzetten, stootten zij dan ook op weerbarstig verzet, onder andere van geschutsofstellingen in de duinen bij Cadzand-Bad. Ook kustartillerie van Walcheren droeg bij aan het oorlogsgeweld.

Ten langen leste gelukte het de Canadezen met gericht vuur de Duitsers te overmeesteren. Het laatste Duitse steunpunt in West-Zeeuws-Vlaanderen gaf zich onvoorwaardelijk over. De bevrijding van Cadzand was daarmee een feit.

Retranchement | 30 oktober 1944

Nadat Cadzand was gezuiverd trokken de Canadezen op naar Retranchement. In dit dorp werd geen noemenswaardige tegenstand geboden. Het dorp was door de Duitsers verlaten. Het aanhoudende slechte weer (koud en zelfs lichte sneeuwval) zal vast niet in het voordeel van de verdedigers gewerkt hebben.

In dit gebied tussen Cadzand en Sluis werden veel Duitse krijgsgevangenen gemaakt. Bij de nadering van de Canadezen op 29 en 30 oktober gaven zij zich in groten getale over.

Na de bevrijding kwam Sluis in beeld: het laatste Duitse bolwerk in Zeeuws-Vlaanderen.

Sluis | 1 november 1944

Sluis was na een vernietigende bombardement op 11 oktober een ontredde stad. De inwoners waren gevlucht naar België of hadden zich verschanst in schuilkelders onder de gebouwen of in de wallen. En nog was het niet gedaan. Op 30 oktober ondervonden het Canadese troepen felle tegenstand vanaf de Sluise wallen. Nadat diezelfde troepen het uitwateringskanaal aan het Sluise Veer waren overgestoken, kon de opmars naar Sluis beginnen en dat ging niet zonder slag of stoot. Er werd flink geschoten met mortieren en machinegeweren. Aan de rand van de stad werd de doorgang versperd door bomen die de toegangswegen blokkeerden en die eerst geruimd moesten worden. De weersomstandigheden waren op dat moment slecht, het sneeuwde. De stad werd gezuiverd, maar men ondervond wel weerstand nabij de Zuidpoort. Na inzet van tanks werd ook hier de tegenstand gebroken en gaven de achtergebleven Duitse soldaten zich over. De inwoners konden weer uit hun schuilkelders komen.

Sluis werd bevrijd op 1 november 1944, maar was geheel verwoest: één grote puinhoop.

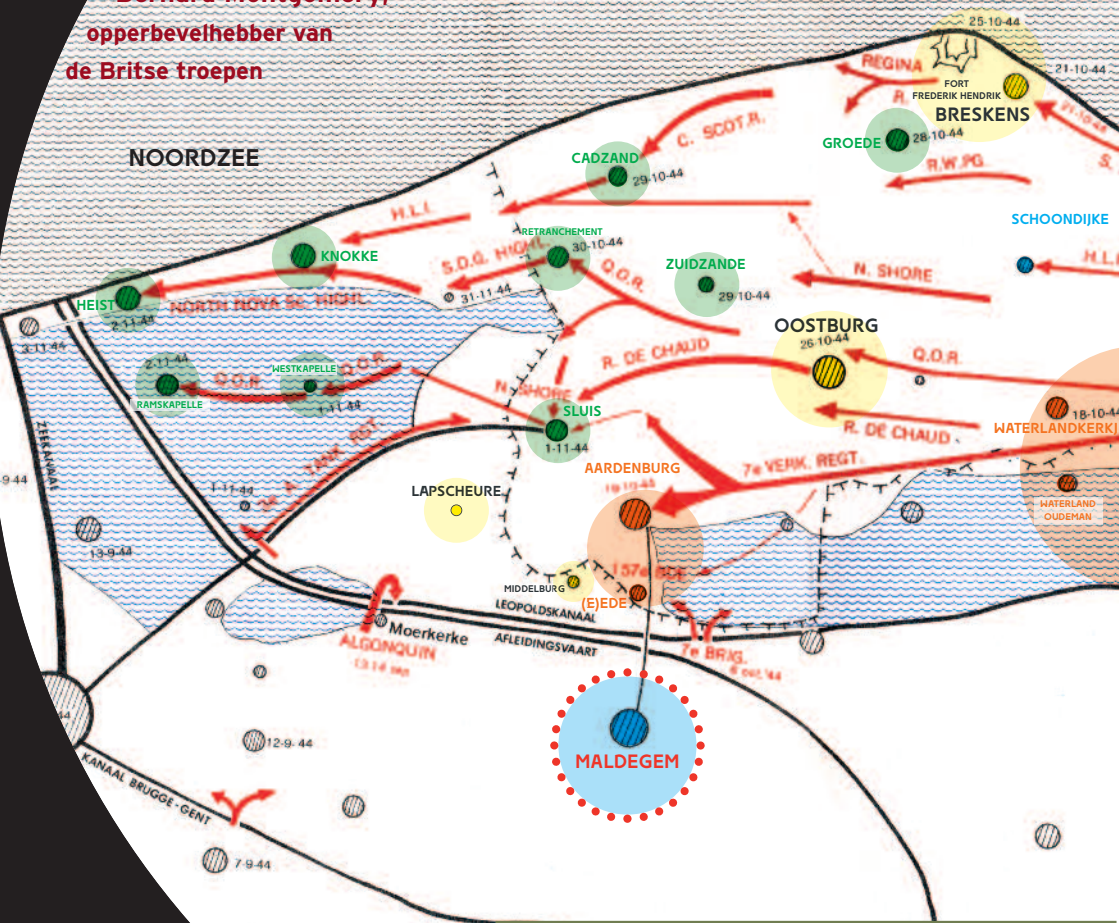
Kaart van West-Zeeuws-Vlaanderen

**Maarschalk
Bernard Montgomery,**
opperbevelhebber van
de Britse troepen

Operatie 'Switchback' 6 oktober - 3 november 1944 de bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen

- voorzien: drie tot vier dagen
- uitvoering: vier weken
- Begin** 6 oktober 1944: bruggenhoofd bij Maldegem
- Eerste week** (tot 13 oktober): bruggenhoofd Braakman, Hoofdplaat, Biervliet, hevige gevechten in bruggenhoofd Maldegem
- Tweede week** (tot 20 oktober): IJzendijke, Waterlandkerkje, Watervliet, Waterland-Oudeman, Eede Aardenburg, verbinding van de twee bruggenhoofden
- Derde week** (tot 27 oktober): Breskens, Fort Frederik Hendrik, Oostburg, Middelburg, Lapscheure
- Vierde week** (tot 3 november): Groede, Cadzand, Zuidzande, Retranchement, Knokke, Sluis, Westkapelle, Heist en het overblijvend gedeelte

Opmars van de Regimenten

Overstroomde gebieden

Operatie 'Switchback' 6-10-44/3-11-44

bron: Meer de rode klagroot blauw, een episode uit de Tweede Wereldoorlog door Karel Aernoudts | Uitgeverij W.J. Plekens, Oostburg 1972

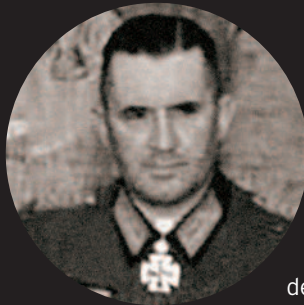
Generaal **Harry Crerar**,
bevelhebber van het Canadese 1e leger

Luitenant-generaal
Guy Simonds,
fungerend bevelhebber
van het Canadese
1e leger tijdens
de Slag om
de Schelde

Majoor-generaal
Dan Spry,
bevelhebber van
de Canadese 3e
infanteriedivisie
tijdens operatie
Switchback

Generaal der infanterie
**Gustav-Adolph
von Zangen**,
bevelhebber van
het 15e Duitse leger
tijdens de Slag om
de Schelde

Generaal-majoor **Eberding** van
de 64e Duitse infanteriedivisie
tijdens de verdediging van Schelde
Festung Süd

FOR FREEDOM MUSEUM

Knokke-Heist

CANADA-POLAND WAR II MUSEUM

Adegem België

OORLOGSMUSEUM SWITCHBACK

Oostburg

Activiteitenoverzicht

Ramskapelle | Knokke-Heist, Ramskapellestraat 91-93

Tentoonstelling | Doorlopend

Het museum besteedt aandacht aan de bevrijding van West-Vlaanderen en de Slag om de Schelde, in het bijzonder Operation Switchback. De presentatie toont aan de hand van fraaie diorama's de zware strijd die Canadese, Poolse en Britse soldaten vanaf september tot 3 november 1944 leverden om de regio te bevrijden. De collectie bestaat uit objecten die meest door de militairen destijds zelf zijn gebruikt.

Geopend: dagelijks 10:00-17:00 uur

Info: info@forfreedommuseum.be, 0032-50-687 130.

Adegem | Canada&Poland War II museum, Heulendon 21

Tentoonstelling | Doorlopend

Het museum vertelt, beginnend vanuit Maldegem, het verhaal van de indrukwekkende Slag om de Schelde en Operation Switchback om de Antwerpse haven te openen. Meer dan 370 complete uniformen in levensechte diorama's. Als bezoeker wordt u

meegenomen op een realistische tocht van de Canadese bevrijders en Poolse 1e pantserdivisie en Poolse piloten. Voorts een unieke film over Operation Switchback.

Geopend: april t/m oktober: dagelijks 10:00-18:00 uur; november t/m maart: woensdag t/m zondag 12:00-18:00 uur. **Info:** info@canadamuseum.be, 0032-50-710 666.

Oostburg | Oorlogsmuseum Switchback, Oudestad 16

Tentoonstelling | Doorlopend

Het museum is vernoemd naar Operation Switchback, het onderdeel van de Slag om de Schelde, dat gericht was op de bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen. Realistisch nagebouwde taferelen, beelden specifieke scènes uit de oorlogsjaren uit. Samen met een fraaie collectie militaria van zowel de Duitse krijgsmacht als de Canadese bevrijders, voorwerpen, foto's en documenten, brengen zij het verleden van oorlog en de geallieerde operatie opnieuw tot leven.

Geopend: september t/m 2 november: zaterdag 13:00-17:00 uur; zondag 3 november: 13:00-17:00 uur. **Info:** erikadriaansen@gmail.com

IJzendijke | Museum het Bolwerk, Markt 28

Tentoonstelling | Zaterdag 30 maart t/m zondag 3 november 2019

De expositie 'Switchback. De bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen' staat in het teken van 75 jaar bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen. Bezoekers kunnen in het museum het verhaal volgen van Canadese soldaten die op 6 juni 1944 landden op Juno Beach in Normandië, hun tocht naar West-Zeeuws-Vlaanderen, hun moeizame strijd om de streek te bevrijden en de nasleep ervan voor bevolking en soldaten. Filmbeelden uit 1944 tonen de verwoesting van de streek en de eerste pogingen tot wederopbouw. Het kinderprogramma staat eveneens in het teken van 75 jaar bevrijding. **Geopend:** dinsdag t/m zondag van 13:00 tot 17:00

Info: museuminfo@zeelandnet.nl, 0117-301200.

Breskens | Visserijmuseum, Kaai 1

Tentoonstelling | Maandag 1 april t/m donderdag 31 oktober 2019

De tentoonstelling 'Slag om de Schelde' geeft een beeld van 11 september 1944 toen Breskens gebombardeerd werd om de Duitse troepen te verhinderen de Westerschelde over te steken. Hierbij is niet alleen de haven, doch bijna het gehele dorp gebombardeerd met als gevolg meer dan 200 dodelijke slachtoffers en vele gewonden.

Geopend: : juli/augustus: dagelijks 10:00-17:00 uur, zondag 14:00-17:00 uur; september/oktober: dinsdag t/m zaterdag 10:00-17:00 uur, zondag 14:00-17:00 uur.

Info: visserijmuseumbreskens@outlook.com, 0117-383 856.

Aardenburg | Archeologisch museum

Tentoonstelling | Zaterdag 1 juni t/m zondag 10 november 2019

Tentoonstelling 'Switchback. De bevrijding van Aardenburg, Eede en Sint-Kruis' in teksten, foto's, kaarten, voorwerpen en verhalen van ooggetuigen op film over de bevrijding van het zuiden van de gemeente Sluis, in het bijzonder Eede, Sint-Kruis en Aardenburg. Voorts over de grensoverschrijding van koningin Wilhelmina op 13 maart 1945.

Geopend: dinsdag t/m vrijdag 10:00-17:00 uur, zaterdag/zondag 13:00-17:00 uur.

Info: archmus@zeelandnet.nl, 0117-492 888.

Sluis | Belfort, Grote Markt 1 | Concert

Concert | Zondag 14 juli 15:30-16:30 uur

Beaardconcert door David van der Vlies, stadsbeiaardier van Veere met o.a. werk dat aansluit op de herdenking van 75 jaar bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen.

Info: sluis@vzvzeeland.nl, 0117-461700.

Groede | Groede Podium / Hertenpark, Gerard de Moorsweg 4

Tentoonstelling | Zaterdag 20 juli t/m zaterdag 30 november 2019

Tentoonstelling in een Duitse bunker (Sanitätsunterstand: gewonden verbandplaats), een van de elf bunkers van het voormalige Stützpunkt Groede. De tentoonstelling omvat de periode 1942 tot en met de bevrijding 1944 en bestaat uit originele uniformen, gebruiksartikelen en uitrustingstukken van zowel de Duitse militairen als van de Canadese militairen. In de tweede behandelkamer een film vertoond. Rondleidingen op aanvraag gedurende het gehele jaar. Groede Podium bestaat verder uit o.a. een klimtoren, kinderboerderij, hertenpark, waterkamer, doolhof en een vlonderbos.

Geopend: dinsdag t/m vrijdag 10:00-18.00 uur, zaterdag/zondag 10:00-19:00 uur.

Info: info@groedepodium.nl, 0117-371 210.

Sluis | Belfort, Grote Markt 1

Concert | Zondag 21 juli ▶ 15:30-16:30 uur

Beaardconcert door Wim Berteloot, stadsbeiaardier van Diksmuide, Menen en Brugge met o.a. werk dat aansluit op de herdenking van 75 jaar bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen. **Info:** sluis@vzvzeeland.nl, 0117-461 700.

Sluis | Belfort, Grote Markt 1

Concert | Zondag 28 juli ▶ 15:30-16:30 uur

Beaardconcert door Frank Steijns, stadsbeiaardier van Maatstricht, Weert en Heerlen met o.a. werk dat aansluit op de herdenking van 75 jaar bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen. **Info:** sluis@vvvzeeland.nl, 0117-461 700.

Sluis | Belfort, Grote Markt 1

Concert | Zondag 4 augustus ▶ 15:30-16:30 uur

Beaardconcert door Piet Hamelink, stadsbeiaardier van Sluis en Axel met o.a. werk dat aansluit op de herdenking van 75 jaar bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen. **Info:** sluis@vvvzeeland.nl, 0117-461 700.

Sluis | Belfort, Grote Markt 1

Concert | Zondag 11 augustus ▶ 15:30-16:30 uur

Beaardconcert door Lode Schynkel, stadsbeiaardier van Oudenaarde met o.a. werk dat aansluit op de herdenking van 75 jaar bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen. **Info:** sluis@vvvzeeland.nl, 0117-461 700.

Oostburg | Oorlogsmonument, gemeentehuis, Raadhuisplein 1

Kranslegging | Donderdag 15 Augustus 2019 ▶ 11:45 tot 12:30 uur

Herdenking van het einde van de oorlog in Indië en het einde van de Tweede Wereldoorlog.. 11:45 uur bijeenkomst in het gemeentehuis. Toespraak door de voorzitter van Stichting Comité 4 mei bij het oorlogsmonument. 12:00 Eén minuut stilte en kranslegging. Aansluitend ontmoeting bij JOTA, Raadhuisplein 4. **Info:** 0117-440 218.

Sluis | Belfort, Grote Markt 1

Tentoonstelling | Zaterdag 17 augustus tot zondag 10 november 2019

'Switchback. De bevrijding van Sluis en Sint-Anna ter Muiden,' tentoonstelling in tekst en beeld over de bevrijding van Sluis en Sint-Anna ter Muiden tijdens de operatie Switchback. Ook zijn er een film, voorwerpen en documenten te zien.

Geopend: 18 augustus t/m 30 september: maandag t/m zaterdag 10:00-16:30 uur, zondag 13:00-16:30 uur | 1 oktober t/m 10 november: woensdag t/m zondag 13:00-16:30 uur. **Info:** sluis@vvvzeeland.nl, 0117-461 700.

Aardenburg | Sint-Baafskerk, Sint-Bavostraat 5

Tentoonstelling | Vrijdag 23 augustus 2019 t/m 15 zondag september 2019

'Meet en Greet,' internationale tentoonstelling in het teken van vrijheid met werk van hedendaagse kunstenaars uit België, Duitsland en Nederland.

Info: glenn.priester@planet.nl, 0117-340 348.

Sluis | Grote Markt

Oldtimer rit | Zondag 25 Augustus 2019 ▶ vanaf 08:00 uur

'Belfort Oldtimer Rit Sluis, een rit met 70 oldtimers door West-Vlaanderen en West-Zeeuws-Vlaanderen. De rit staat in het teken van 'Ride for Freedom' n.a.v. 75 jaar herdenking bevrijding. **Info:** sluis@vvvzeeland.nl, 0117-461 700.

Terneuzen | Veerplein Landelijke opening

Zaterdag 31 augustus-zondag 1 september 2019 ▶ 11.00-18.00 uur

Landelijke opening van de herdenking van 75 jaar Slag om de Schelde. Publieksdeel met mini-exposities, presentaties, films en getuigenissen.

Adegem (B) | Heulendonk 21

Tentoonstelling | Zondag 8 September 2019 ▶ 12:00 tot 18:00

Expositie over de Poolse 1e tankdivisie 'Generaal Maczek,' o.a. over hun bijdrage aan de bevrijding van Vlaanderen en Zeeuws-Vlaanderen.

Geopend: september/oktober: dagelijks 10:00-18:00 uur; november t/m maart: woensdag t/m zondag 12:00-18:00 uur. **Info:** www.canadamuseum.be, 0032-50 710 666.

Breskens | Oranjeplein/Oorlogsmonument Steenhoven

Herdenking | Woensdag 11 September 2019 ▶ vanaf 19:10 uur

Herdenking van de slachtoffers van het geallieerd luchtbombardement op Breskens op 11 september 1944. M.m.v. muziekvereniging Breskens, Groede en OBS Breskens. 19:10 uur Samenkomst op het Oranjeplein. Vervolgens in stoet en onder klokgelui naar het oorlogsmonument, Steenhoven. 19:30 uur herdenking (in geval van slecht weer herdenking in de S.O.W.-kerk, Dorpsstraat 50) met korte inleiding, spelen van de 'taptoe,' één-minuut stilte, oplezing van de namen van de slachtoffers, voordracht van gedichten en samen zingen van het Wilhelmus. Bloemenhulde namens het bestuur van de Stichting oorlogsmonument Breskens, de gemeente Sluis en andere aanwezigen.

Info: pkesteloo@zeelandnet.nl, 0117-382 264.

Breskens | S.O.W.-kerk, Dorpsstraat 50

Concert | Zaterdag 21 September 2019 ▶ 20:00 uur

Uitvoering van Karl Jenkins, 'The Armed Man,' gecomponeerd voor de vrede (2000). 'The Armed Man' is een statement over vrede en welzijn voor stad en land en wordt in vele andere landen ten gehore gebracht bij herdenkingen van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog. M.m.v. Zwinkoor, Zeeuws Concertkoor en Holland Orkest Combinatie o.l.v. Pim Overduin. **Info:** info@zwinkoor.nl, 0117-462 417.

IJzendijke | Museum het Bolwerk, Markt 28

Lezing | Donderdag 26 September 2019 ▶ vanaf 19:30 uur

Ooggetuigenverhalen 'Canadezen vertellen' door Danny en Freddy Jones van Museum For Freedom te Ramskapelle. **Info:** museuminfo@zeelandnet.nl, 0117-301 200.

Hoofdplaat | Havenstraat/Dijkeputten | **Opening**

Donderdag 10 Oktober 2019 ▶ vanaf 15:00 uur

Opening van de Liberationbank, onderdeel van de Liberationroute Europe met teksten, afbeeldingen en inlogmogelijkheid over de strijd rond Hoofdplaat in oktober 1944.

Info: dorpsraadhoofdplaat@gmail.com, 06-8204 5288.

Hoofdplaat | Dorpshuis, Schoolstraat 15 | **Tentoonstelling**

Donderdag 10 oktober 2019 t/m vrijdag 15 november 2019

Expositie met werk van Hoofdplaatse kunstenaars.

Info: dorpsraadhoofdplaat@gmail.com, 06-8204 5288.

Hoofdplaat | Dorpshuis, Schoolstraat 15

Onthulling | Donderdag 10 oktober t/m vrijdag 15 november 2019

Kunst bij de gedenkstenen van de Canadese Bevrijdingsroute als tribuut aan de bij de strijd in West-Zeeuws-Vlaanderen omgekomen geallieerde soldaten.

Info: glenn.priester@planet.nl, 0117-340 348.

Aardenburg | Doopsgezinde kerk, Weststraat 37

Lezing | Vrijdag 11 Oktober 2019

Lezing door Walter Dierick 'Hoe een schooljongen oorlog en bevrijding beleefde.'

Info: info@dgaardenburg.doopsgezind.nl, 0117-492 907.

Eede | Dorpsplein

Wandeling | Zaterdag 12 Oktober 2019 ▶ 14:00 uur

Historische wandeling door Eede met gids Wilfried Staelens, onder andere langs bevrijdingslocaties. Vertrek op het Dorpsplein. **Info:** wilst@zeelandnet.nl, 0117-191786.

Hoofdplaat | Gymzaal, Deltastraat

Concert | **Zaterdag 12 Oktober 2019** ▶ **19:30 uur**

Concert in teken van de oorlog en de bevrijding. met ondersteuning van film en diaprojectie. Verhalen verteld door of over ooggetuigen uit Hoofdplaat.

Info: secretariaatobk@gmail.com, 0117-348 223.

Eede | Hof van Eede, Dorpsplein 3

Lezing | **Woensdag 16 Oktober 2019** ▶ **19:00 uur**

Lezing over de bevrijding van Eede door Wilfried Staelens.

Info: wilst@zeelandnet.nl, 0117-191 786.

IJzendijke | Museum het Bolwerk

Lezing | **Donderdag 17 Oktober** ▶ **19:30 uur**

Lezing door Tweede Wereldoorlog-historicus Hans Sakker over het verloop en de betekenis van de Slag om de Schelde.

Info: nuseuminfo@zeelandnet.nl, 0117-301 200.

IJzendijke | 17 Oktober-plein

Herdenking en bevrijdingsrit | **Zaterdag 19 Oktober 2019**

Herdenkingsprogramma van 75 jaar bevrijding IJzendijke

▶ **10:30 uur** | **Aankomst van militaire voertuigen** op het 17 Oktober-plein vanaf sportterrein na kleine rondrit door IJzendijke.

▶ **11:00-12:00 uur** | **Herdenkingsplechtigheid** voor de IJzendijkse oorlogsslachtoffers. Toespraken, spelen volksliederen, bloemlegging, Last Post, Pipes and Drums, vlaggen hijsen.

▶ **12:30-16:00 uur** | **Bevrijdingsrit** met legervoertuigen (c. 40 km), start nabij 17 Oktober-plein. **Info:** antonvanm@zeelandnet.nl, 0117-301 342.

IJzendijke | Café Hofzicht, Koninginnestraat 37

Film en wandelroute | **Zaterdag 19 Oktober 2019**

▶ **13:00 uur** | **Interviews** van ooggetuigen op film.

▶ **13:00-17:00 uur** | **Wandelroute** door IJzendijke met informatie en foto's over de situatie voor en na de bevrijding van het dorp. Start en inschrijven in Café Hofzicht.

Info: antonvanm@zeelandnet.nl, 0117-301 342.

IJzendijke | Cadsandria, Waterpoortstraat

Tentoonstelling | Zaterdag-zondag 19-20 oktober 2019 ▶ vanaf 13:00 uur

Bezoek aan Uitspanning Cadsandria waar een noodhospitaal is ingericht, zoals tijdens de oorlog daar gevestigd was. Ook is er een kampement opgezet en is er een zendamateur actief. **Info:** antonvanm@zeelandnet.nl, 0117-301 342.

IJzendijke | r.k.-kerk

Activiteit | Zaterdag 19 Oktober 2019 ▶ vanaf 13:00 uur

Demonstratie abseilen en tokkelen vanaf toren van de r.k.-kerk door Koninklijke Landmacht uit Oirschot. **Info:** antonvanm@zeelandnet.nl, 0117-301 342.

Aardenburg | r.k.-kerk, Kerkplein/Weststraat

Wandeling | Zaterdag 19 Oktober 2019 ▶ vanaf 13:40 uur

Historische wandeling door Aardenburg met gids Leo Ducheine. De nadruk van de wandeling ligt op locaties die betrekking hebben op de Tweede Wereldoorlog, in het bijzonder de bevrijding. **Info:** leoduc@zeelandnet.nl, 0117-492 415.

IJzendijke | Boerderij de Dobbelaere, Isabellaweg

Herdenking | Zondag 20 Oktober 2019 ▶ 11:00-16:00 uur

Op 20 oktober 1944 vond een grote ontploffing plaats waarbij 47 militairen om het leven kwamen. Voorlezing van de namen van de slachtoffers, toespraken, bloemhulde nabij rupsband en gedenkplaat, Last Post, spelen van volksliederen en vlaggenhulde.

▶ **12:00 uur | Wings to Victory** en overvliegen van vliegtuigen.

▶ **13:30 | Onthulling**

▶ **12:10 - 16:00 uur | Expositie** en doorlopende powerpoint-sessie over de gebeurtenissen op 20 oktober 1944. **Info:** antonvanm@zeelandnet.nl, 0117-301 342.

IJzendijke | Café Hofzicht, Koninginnestraat

Pendelrit en wandelroute | Zondag 20 Oktober 2019

▶ **12:30 tot 16:00 uur | Pendelrit** door militaire voertuigen vanaf Café Hofzicht naar boerderij De Dobbelaere en terug t.b.v. bezoekers.

Vertrek laatste rit richting boerderij.

▶ **13:30 tot 17:00 uur | Wandelroute** door IJzendijke met informatie en foto's over de situatie voor en na de bevrijding. Start en inschrijven in Café Hofzicht.

Info: antonvanm@zeelandnet.nl, 0117-301 342.

IJzendijke | Algemene Begraafplaat, Mauritsweg

Ceremonie | Zondag 20 Oktober 2019 ▶ 14:00 uur

Ceremonie door Wings to Victory op de Algemene Begraafplaats bij de twee oorlogsgraven van gesneuvelde vliegeniers. **Info:** antonvanm@zeelandnet.nl, 0117-301 342.

Sint-Kruis | Dorpshuis, Roeselaerestraat 38

Lezing | Zondag 20 Oktober 2019 ▶ 14:00 uur

Lezing over verzet en bevrijding van Sint-Kruis door Wilfried Staelens en Guido Paridaen. **Info:** wilt@zeelandnet.nl, 0117-191 786.

Cadzand | Mariakerk, Prinsestraat 17

Concert | Zondag 20 Oktober 2019 ▶ 15:00 uur

Herdenkingsconcert n.a.v. 75 jaar vrijheid 'We'll meet again,' met o.a. zang van vocaal kwartet Fourfun, gedichten, verhalen en beeldmateriaal. **Info:** 0117-391 948.

West-Zeeuws-Vlaanderen

Scholierenproject | Maandag 16 september t/m zaterdag 12 oktober 2019

Gastlessen in combinatie met locatiebezoeken t.b.v. de basisscholen (groep 7 en 8) in West-Zeeuws-Vlaanderen. Over het dagelijks leven tijdens de oorlog in West-Zeeuws-Vlaanderen. En over de bevrijding, de strijd, de verwoestingen en de slachtoffers, o.a. aan de hand van verhalen van ooggetuigen. **Info:** soanlanie@gmail.nl, 06-4041 5686

Schoondijke | RK-kerk Schoondijke

Herdenking | Woensdag 23 Oktober 2019 ▶ 19:30 uur

Herdenkingsbijeenkomst t.g.v. de bevrijding van Schoondijke. M.m.v. ds. J. Geertse, pastor F. van Geijt en leden van het 4-mei Comité. Muziek door Zeekoraal o.l.v. Martha Roelofs. Toespraken, voordracht uit het herinneringsboek 'Getroffen' door A. Ramondt en L. Geelhoed met ooggetuigenverhalen over de bevrijding van Schoondijke.

Info: drschoondijke@zeelandnet.nl, 0117 401 316.

Aardenburg | r.k.-kerk, Weststraat 80

Concert | Vrijdag 25 Oktober 2019 ▶ vanaf 20:00 uur

Anjer-concert i.s.m. Anjer-comité en Koninklijke Muzieksociëteit Aardenburgsche Fanfaren in het teken van de bevrijding van Aardenburg. Veteranendag door regimentsfanfare Bereden Ridders van de Koninklijke Landmacht o.l.v. Harold Lenssen.

Info: pscherbeijn@zeelandnet.nl, 0117-491 929

Schoondijke | Klinket, Sasputsestraat 14

Tentoonstelling | Zaterdag 26 oktober tot december 2019 ▶ 14:30 uur

Fototentoonstelling door Fotoclub Breskens over de oorlog en de bevrijding van Schoondijke. Opening m.m.v. Muziekvereniging OKK Schoondijke en kinderen uit Schoondijke. Presentatie van oude legervoertuigen.

Info: info@hetklinket.nl, 0117-401 379.

Retranchement | d'Ouwe Kerke, Dorpsstraat 16 | Tentoonstelling

Dinsdag 29 oktober t/m zondag 3 november ▶ 13:00 tot 17:00 uur

Tentoonstelling over de mobilisatie, bezetting, bevrijding en wederopbouw van Retranchement en Terhofstede. Info: douwekerke@zeelandnet.nl, 0117-391 941

Retranchement | d'Ouwe Kerke Dorpsstraat 16

Boekpresentatie | Donderdag 31 Oktober 2019 ▶ 15:00 uur

Eerste uitreiking en presentatie van het boek 'De ketens verbroken' van de Heemkundige Kring West-Zeeuws-Vlaanderen en de gemeente Sluis. 'De ketens verbroken' is een herdenkingsboek over de bevrijding en de bezetting van de streek, waaraan diverse schrijvers bijdragen. Info: bauwensar@zeelandnet.nl, 0117-492 503.

Oostburg | r.k.-Eligiuskerk, Sint-Eligiusplein

Bijeenkomst | Vrijdag 1 November 2019 ▶ 11:00 uur

Muziek, lezingen, teksten en gezang. Als de klokken van beide kerken in Oostburg luiden trekken de bezoekers in een stoet van het Sint Eligiusplein naar kerkgebouw Open Haven aan het Kerkplein. Vlaghulde en samen zingen van het Wilhelmus.

Info: a.van.kuijk1@kpnplanet.nl, 0117-452 443.

Heel West-Zeeuws-Vlaanderen

Klokkenhulde | Vrijdag 1 November 2019 ▶ 12:00 tot 12:10 uur

1 november 1944 was de laatste oorlogsdag in West-Zeeuws-Vlaanderen. 75 jaar later worden in de gehele streek gedurende 10 minuten de klokken geluid of carillons ten gehore gebracht (kerken, poortgebouwen, begraafplaatsen, gemeentehuizen etc).

De organisatie nodigt iedereen uit om tijdens het luiden van de klokken de Nederlandse of Canadese vlag te hissen aan openbare gebouwen, scholen, particuliere huizen, winkels en herdenkingsplaatsen.

Info: stichting4meioostburg@hotmail.com, 0117-440 218.

Sluis | Belfort, Grote Markt 1

Vrijdag 1 November 2019

▶ **12:10 uur | Beiaardconcert** door Piet Hamelink, stadsbeiaardier van Sluis en Axel in aansluiting op de klokkenhulde t.g.v. de herdenking van 75 jaar bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen. **Info:** sluis@vzvzeeland.nl, 0117-461 700.

▶ **middag | Static show van legervoertuigen**, voorafgaande aan de komst van Canadese militairen en genodigden voor de ceremonie en bloemenhulde.

▶ **16:00 uur | Ceremonie en bloemenhulde** bij het oorlogsmonument aan het Belfort t.g.v. de Canadese Bevrijdingsmars en 75 jaar bevrijding.

Info: eggermont@zeelandnet.nl, 0117-461636

West-Zeeuws-Vlaamse molens

Molenhulde | Vrijdag 1 November 2019 ▶ 12:00 tot 12:10 uur

- **Molen De Brak**, Nieuwstraat 26, Sluis
- **Molen Nooit Gedacht**, Zuidzandsestraat, Cadzand
- **De Hulsterse Molen**, Lange Heerenstraat 71, Schoondijke
- **De Witte Juffer**, Biestraat 18, IJzendijke
- **Molen van Nieuwvliet**, Molenweg 3, Nieuwvliet
- **Standerdmolen**, Molenstraat 1, Retranchement
- **Korenmolen**, Sluissedijk 7, Zuidzande

De molens in West-Zeeuws-Vlaanderen zetten de wieken in vreugdestand (de wieken staan niet helemaal in het midden, maar iets naar links) ter ere van de slachtoffers die vielen gedurende de strijd 75 jaar geleden in West-Zeeuws-Vlaanderen. In de molens zijn kleine tentoonstellingen te zien over de molen gedurende de oorlog. De molenaar geeft uitleg over de oorlogsgeschiedenis. **Info:** tonkoops@zeelandnet.nl, 0117-302 065

Eede | Koningin Wilhelminaplein

Mars | Vrijdag 1 November 2019 ▶ 14:00 uur

Optocht naar en bloemenhulde aan de drie monumenten t.g.v. de Canadese Bevrijdingsmars en 75 jaar bevrijding. **Info:** dorpsraadeede@zeelandnet.nl, 0117-492 659.

Aardenburg | Algemene begraafplaats, Landstraat

Mars | Vrijdag 1 November 2019 ▶ 15:00 uur

Bloemenhulde bij de graven van gesneuvelde piloten t.g.v. de Canadese Bevrijdingsmars en 75 jaar bevrijding. **Info:** secretariaatstadsraad@gmail.com, 0117-453993.

Knokke | Margaretkerk, Lippenslaan 1

Mis | Zaterdag 02 November 2019 ▶ 09:30 uur

Herdenkingsmis in de Margaretkerk n.a.v. 75 jaar bevrijding Knokke-Heist.

Info: margareta@tiberias.be, 0032-50-601 222

Adegem | Canadese militaire begraafplaats, Prins Boudewijnlaan

Herdenking | Zaterdag 2 November 2019 ▶ 11:15 uur

Eerbetoon en bloemenhulde aan de tijdens de Tweede Wereldoorlog gesneuvelde militairen die begraven liggen op de begraafplaats, in aanwezigheid van de Britse, Canadese en Poolse hoogwaardigheidsbekleders, oud-strijders en vaderlandslievende verenigingen. **Info:** kristine.moens@maldegem.be, 0032-50-728 959.

Hoofdplaat tot Knokke-Heist

Canadese Bevrijdingsmars | Zondag 3 November 2019 ▶ 8:00-18:00 uur

De tocht volgt de route van de Canadese bevrijders in oktober 1944.

Start: Westerscheldedijk, Hoofdplaat. **Parcours:** deel 1: Wilhelminadijk, Oranjedijk, Steenhovensedijk, Kaas -en Broodsedijk richting Oostburg; deel 2: Oostburg, Zuidzande, Sluissedijk, Oudelandsedijk, Killedijk, Hickmanbrug Retranchement richting Hazegras, Oosthoek en Knokke. Einde op het Alfred Verweeplein in Knokke. Op diverse plaatsen tijdens de mars zijn herdenkingsplechtigheden.

Totale lengte: 33 km. Mini-bevrijdingsmarsen van 8, 13 en 18 km.

Info: wnzbskynet.be

Hoofdplaat, Herdenkingsmonument, Havenstraat/Spuikom

Ceremonie | Zondag 3 November 2019 ▶ 8:00 uur

Eerbetoon en bloemenhulde aan de Canadese bevrijders en gesneuvelden.

Aansluitend: start van de 46e Canadese Bevrijdingsmars.

Info: secretariaatobk@gmail.com, 0117-348 223.

Oostburg | Herdenkingsmonument, Raadhuisplein

Ceremonie | Zondag 3 November 2019 ▶ 11:30 uur

Aankomst van een Canadees detachement begeleid door Pipes and Drums, kranslegging en bloemenhulde door diverse overheden, Comité 4 mei Oostburg, instanties en particulieren. **Info:** stichting4meioostburg@hotmail.com, 0117-440 218.

Oostburg | Oorlogsmuseum Switchback, Oudestad 16

Tentoonstelling | Zondag 3 November 2019 ▶ 13:00-17:00 uur

Openstelling van het museum over de Tweede Wereldoorlog in West-Zeeuws-Vlaanderen n.a.v. de Canadese Bevrijdingsmars. **Info:** erikadriaansen@gmail.com.

Retranchement | Hickmanbrug

Ceremonie | Zondag 3 November 2019 ▶ 14:15 uur

Bloemenhulde aan de Hickmanbrug.

Info: dorpsraadretrenchement@gmail.com, 0117-391 103.

Oostburg | r.k.-Eligiuskerk, Sint-Eligiusplein

Concert | Zondag 3 November 2019 ▶ 16:00 uur

Uitvoering van de requiems van Johann Michael Haydn en Ferdinand Schubert, alsmede vocaal werk van Joseph Haydn door het vier solisten, het Zeeuws-Vlaams Kamerkoor en het Ty Zeeuws Kamerorkest o.l.v. Pascal Lesthaeghe.

Info: neeteson@xs4all.nl, 06-5144 8101

Knokke | Verzetsplein

Hulde | Zondag 3 November 2019 ▶ 17:00

Eerbetoon en bloemenhulde aan de Canadese bevrijders en gesneuvelden.

Knokke | Stadhuis Alfred Verweeplein

Optocht | Zondag 3 November 2019 ▶ 17:30 uur

Défilé, optocht en slot van de Canadese Bevrijdingsmars.

Sluis | Belfort, Grote Markt 1

Juniordictee | Vrijdag 8 November 2019 ▶ 9:00 tot 12:30 uur

Scholierendictee in het teken van vrijheid in het algemeen en de bevrijding van West-Zeeuws-Vlaanderen in het bijzonder. **Info** soanlanie@gmail.com, 06-4041 5686.

West-Zeeuws-Vlaanderen | Biervliet, Markt

Bustocht | Zaterdag 16 november 2019 ▶ 13:30 uur

Bustocht | Zaterdag 23 november 2019 ▶ 13:30 uur

De bustocht 'Bevrijd West-Zeeuws-Vlaanderen' volgt de route van de Canadese Bevrijdingsmars en de geallieerde opmars gedurende de operatie Switchback. Tijdens de tocht wordt het verhaal van de bevrijding toegelicht door een gids. De start en einde Markt Biervliet, resp. 13:30 en 16:30 uur. Onderweg is een koffiestop.

Info: Gidsenteam Zeeuwsch-Vlaanderen, 06-1271 1700.

Sluis | Belfort, Grote Markt 1

Tentoonstelling | 26 januari tot 10 mei 2020

'Joodse vluchtelingen in Sluis,' tentoonstelling in tekst, beeld en documenten over het verblijf van ruim 300 joodse vluchtelingen in Sluis en Aardenburg in 1939-1940, hun vlucht in mei 1940 en hun deportatie vanaf zomer 1940.

Geopend: woensdag t/m zondag 13.00-16.30 uur.

Info: sluis@vzvzeeland.nl, 0117-461 700.

Eede | Koningin Wilhelminaweekend

Vrijdag 13 t/m zondag 15 maart 2020 Officiële herdenkingsprogramma

van 75 jaar grensoverschrijding van koningin Wilhelmina,

Vrijdag 13 maart 2019, Koningin Wilhelminaplein ▶ 14:30 uur Ceremonie met toespraken, bloemenhulde, kranslegging bij de oorlogsmonumenten.

Vrijdag 13 t/m zondag 15 maart 2020, Hof van Eede, Dorpsplein 3

▶ **8:00-14:00 uur Wandel- en fietstocht.** Afstanden 7, 12 of 25 km wandelen of fietsen. **Inschrijven:** Hof van Eede. **Start:** 8:00 tot 14:00.

Vrijdag 13 t/m zondag 15 maart 2020, Hof van Eede, Dorpsplein 3

Switchback. De bevrijding van Eede (oktober 1944) en de grensoverschrijding van koningin Wilhelmina (13 maart 1945).

Zaterdag/zondag 14/15 maart 2020, Luchtwachtoren, Briersstraat

Mogelijkheid tot bezichtiging toren en demonstratie zendamateurs.

Info: dorpsraadeede@zeelandnet.nl, 0117-492659.

Maldegem/West-Zeeuws-Vlaanderen

Historische rit | Zaterdag 14 Maart 2020 ▶ 12:00 tot 16:00 uur

Schouwspel 'De Meelstreep' en Historische rit 13 maart 1945 met Koningin Wilhelmina door West-Zeeuws-Vlaanderen voorafgegaan door colonne legervoertuigen. Start Maldegem, Markt, via Eede (schouwspel), Aardenburg, Sluis, Oostburg, Schoondijke, Breskens en eindigend op de Markt te IJzendijke. Aankomst van de koningin om 12:29 uur in Eede, aankomst in IJzendijke om 16:05 uur. In de kernen die aangedaan worden zijn er gepaste plaatselijke activiteiten tijdens de aankomst van de koningin.

Info: dorpsraadeede@zeelandnet.nl, 0117-492 659.

Oostburg | Kerkgebouw Open Haven, Kerkplein

Herdenking | Maandag 4 Mei 2020 ▶ 18:45 tot 20:30 uur

Nationale dodenherdenking met 18:45 uur bezinningsbijeenkomst m.m.v. KV Veronica. Vervolgens stille tocht naar het oorlogsmonument, Raadhuisplein m.m.v. Harmonie Oostburg en Scouting Oostburg. 19:45 uur voorlezing namen van oorlogsslachtoffers. 20:00 uur taptoesignaal en twee minuten stilte. 20.05 uur toespraken, kranslegging en bloemenhulde. 20:20 uur tocht terug en ontmoetingsbijeenkomst in het Kerkcentrum. **Info:** stichting4meioostburg@hotmail.com, 0117-440 218.

Cadzand | Mariakerk, Prinsestraat 17

Herdenking | Maandag 4 Mei 2020 ▶ 19:15 tot 21:00 uur

Nationale dodenherdenking 19:15-19:45 uur herdenking m.m.v. jeugdorkest IJgenweis. 19:58-20:00 uur herdenking op de begraafplaats, met muziek, gedicht, teksten en bloemenhulde. Aansluitend napraten in het Zwingebouw. **Info:** 0117-391 342.

Groede | Groede Podium/Hertenpark, Gerard de Moorsweg 4

Bunkerdag | Zaterdag 6 Juni 2020 ▶ 10:00 tot 17:00 uur

De meeste Duitse bunkers, van Zeeland tot de Waddeneilanden, zijn gewoonlijk gesloten, maar vandaag zijn ze van voor publiek geopend. Stützpunkt Groede maakte deel uit van de Atlantikwall en was een Duits 'bunkerdorp.' De met daken en opgeschilderde deuren en ramen goed gecamoufleerde bunkers werden op 25 oktober 1944 ingenomen door soldaten van de Canadese zevende infanterie brigade. Van de elf aanwezige bunkers zijn er tijdens bunkerdag zes (of wellicht zeven) open voor publiek. **Info:** hertenpark@wlbzeeland.nl, 0117-371 251.

Colofon

Tekst

Wim Eggermont en Ruben Keulers
m.m.v. de in de tekst deelnemende organisa-
ties

Redactie

Arco Willeboordse

Ontwerp en uitvoering

Ramon de Nennie

Afbeeldingen

gemeente Sluis
Wikipedia
Bundesarchiv Bild
Museum For Freedom, Ramskapelle
Canada Poland War II Museum, Adegem
Oorlogsmuseum Switchback, Oostburg

Uitgave

© gemeente Sluis, 2019

75 JAAR
VRJHEID

STICHTING
SLAG OM DE SCHELDE

SEPTEMBER - NOVEMBER 1944

Switchback

{ 75 jaar bevrijding
West-Zeeuws-Vlaanderen }

